

PÖYTÄKIRJA

RAKETTI-hankkeen ohjausryhmän kokous 7.2.2012

Aika:	Tiistai 7.2.2012 klo 12–16:30
Paikka:	OKM, kokoushuone Kalevala, os. Meritullinkatu 10, Helsinki
Kutsutut:	Hannu Sirén, OKM, puheenjohtaja Ilmari Hyvönen, OKM Matti Jakobsson, Vaasan yliopisto (saapui klo 14.30) Harriet Kurtén, Åbo Akademi Klaus Lindberg, CSC Mikko Markkola, Tampereen yliopisto Jouko Paaso, Oulun seudun ammattikorkeakoulu (este) Tuulikki Paturi, HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu Timo Pirttilä, Kymenlaakson ammattikorkeakoulu Mirja Pöhö, Hämeen ammattikorkeakoulu (saapui klo 13) Ilkka Siissalo, Helsingin yliopisto Markku Suvanen, OKM Hanna-Mari Puuska, CSC, ohjausryhmän sihteeri (Pekka Linnan sijaisena) Tuija Raaska, CSC, ohjausryhmän sihteeri Juha Haataja, OKM, asiantuntijana Ahti Planman, CSC, asiantuntijana
Vierailijat:	Sami Hautakangas, Tampereen yliopisto (läsnä kohdan 6 käsittelyn ajan) Jussi-Pekka Pispä, Tampereen teknillinen yliopisto (klo 12.40-) Seppo Ränninranta, Opetushallitus (läsnä kohdan 6 käsittelyn ajan)

Asialista

1 Kokouksen järjestäytyminen (12:00–12:10)

1.1 Kokouksen avaus, läsnäolijoiden toteaminen ja työjärjestyksen hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja totesi läsnäolijat. Ilmoitusasiana todettiin, että Juha Haataja hoitaa OKM:ssä opetusneuvoksen tehtävää kevään ajan ja osallistuu RAKETTI-ohjausryhmän kokoukseen asiantuntijana.

Hyväksyttiin työjärjestys (huom. myöhemmin käsiteltiin kohta 4 osittain ennen kohtaa 3).

1.2 Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen 12.9.2011 pöytäkirja on verkossa luonnoksena <http://raketti.csc.fi/ohjaus/poytakirjat/RAKETTI-or-17-11-2011-luonnos>

Päätös: Ohjausryhmä hyväksyi pöytäkirjan muutoksista.

2 Yleiset asiat (12:10–12:30)

2.1 OKM:n ajankohtaiset asiat

Puheenjohtaja Hannu Sirén kertoi OKM:n ajankohtaisista asioista.

OKM:n sisäinen organisaatiomuutos astui voimaan helmikuun 2012 alusta. Uudistuksessa koulutus- ja tiedepolitiikan osasto on jaettu kahteen osastoon: 1) korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto ja 2) koulutuspolitiikan osasto. Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto kattaa kolme vastuualuetta: 1) korkeakoulupolitiikan, 2) tietohallinnon ja 3) tiedepolitiikan vastuualueet. Lisäksi osastoon on hallinnollisesti sijoitettu aikuiskoulutuspolitiikan

kan yksikkö, mutta se toimii itsenäisenä yksikkönä.

OKM:ssä valmistaudutaan parhaillaan yliopistojen sopimusneuvotteluihin, syksyllä ovat vuorossa ammattikorkeakoulujen neuvottelut. Yliopistojen sopimusneuvottelut käydään toukokuussa ja ammattikorkeakoulujen lokakuussa. Työn alla on myös ammattikorkeakoulu-uudistukseen liittyvät valmistelut.

2.2 Taloustilanne

Klaus Lindberg esitteli hankkeen taloustilanteen.

Vuoden 2011 toteutunut budjetti alitti noin 400 000 euroa arvioidun budjetin johtuen mm. rekrytointiongelmista. Vuodelle 2012 on budjetoitu vähemmän, sillä esimerkiksi tietovarastoon liittyvät tehtävät toteutettu. OPI-osahankkeen resursseja on lisätty OPI-ohjausryhmän esittämän henkilöresurssitarpeen mukaan. TUTKI-osahankkeen budjetoinnissa on varauduttu aikaisempaa laajempaan tehtävään. JURE-projekti on päätynyt, joten sille ei ole varattu erikseen rahaa.

Vuoden 2011 osalta OKM:n portaalin ja tietovarastoalustan kustannusten jako ei ole täysin selvä. Tälle vuodelle käyttö-, laite- ja ohjelmistolisenssien kustannukset on budjetoitu tietovarastopuolelle.

VIRTA-projektin kustannuksia (1-2 henkilön työpanos) ei ole arvioissa eritelty, mutta henkilötyötä osoitetaan projektiin 1,5 htv/v. VIRTA-projektin projektipäällikkönä toimii Antti Mäki. Kustannuksia ei ole voitu arvioida etukäteen, sillä on epäselvää mm. missä aikataulussa ja miten Tilastokeskus on mukana ja toisaalta miten korkeakoulut pystyvät sitoutumaan omien järjestelmiensä kehittämiseen. Myöskään ohjelmiston kustannuksista ei ole vielä valmiita arvioita.

Budjetin käsittelyn ohessa todettiin, että hankebudjettiin on tänä vuonna sisällytetty myös korkeakoulujen vuosittaisen suoran tiedonkeruun kehittämiseen liittyviä tehtäviä, joita esitellään mm. kohdassa 3. Tulevina vuosina korkeakoulujen vuosittaiseen tiedonkeruuseen liittyvät vakiintuvat toiminnot sisällytetään OKM:n ja CSC:n väliseen vuosisopimukseen

Keskustelun päätteeksi puheenjohtaja totesi, että OKM on varautunut rahoittamaan hanketta esitetyn budjetin mukaisesti.

2.3 Tiedotusasiat

Korkeakoulujen kokonaisarkkitehtuurimallin Kartturi-opas (KARTTURI – korkeakoulujen kokonaisarkkitehtuurin menetelmäopas) on julkaistu painettuna versiona ja lähetetty postilla korkeakouluihin. Opas ilmestyy lähiaikoina myös sähköisenä versiona.

Julkaisufoorumi-hankkeen tulosseminaari pidettiin 6.2.2012. Seminaari keräsi paljon osallistujia sekä paikan päällä että videoyhteyden välityksellä. Tilaisuudessa keskusteltiin muun muassa Julkaisufoorumi-järjestelmän soveltuvuudesta eri tieteenaloille sekä sen käytöstä rahoitusmallissa.

3 Korkeakoulujen tiedonkeruu (13:00–14:10)

3.1 Korkeakoulujen tiedonkeruun käytäntöjä ja kokemuksia

Jussi-Pekka Pispala (TTY) esitteli kokemuksia tiedonkeruusta omassa yliopistossaan. TTY:llä kerättäviä tietoja käytetään paljon sekä yliopiston sisäisesti että niitä raportoidaan usealle taholle. Esityksessä nostettiin esille muun muassa tietomallin ja käsitteiden kuvausten sekä yhtenäisten tietosisältöjen tärkeys yhteismitallisen tiedon saamiseksi. Tiedon tallentaminen toiminnan yhteydessä tuottaa laadukkaampaa tietoa kuin erikseen kerätessä. Tietojen asiantuntemus on usein esim. laitoksilla, jolloin tiedot joudutaan keräämään hajautevasti, mikä edellyttää tiedonkeruun organisointia ja tarkkaa ohjeistusta. Tiedonkeruun hyötyjen tiedostaminen sekä palaute motivoivat tiedonkerääjiä. Vuosikello eri kyselyille helpottaa tiedonkerääjiä varautumaan tiedonkeruusiin. Tiedon validointi analyysilla, vertailuilla ja tarkastuksilla on tärkeää.

Ohjausryhmä merkitsi esityksen tiedoksi ja keskusteli asiasta.

Ohjausryhmä keskusteli siitä, kuinka hyvin viranomaistiedonkeruu on rakennettavissa korkeakoulujen omiin prosesseihin siten, että tarvittava tieto tallennettaisiin jo tiedon syntyvaiheessa. TTY:llä lähtökohtana on, että mahdollisimman paljon olisi huomioitu prosesseissa ja on korkeakoulun edun mukaista myös ottaa XDW-määrittelyt käyttöön. Erilaisten kyselyjen yhteismitallisuus helpottaa tiedonkeruuta. Suurin osa tiedoista viedään manuaalilyöllä tietojärjestelmään, mutta riippuu tiedosta, kuinka hyvin tiedonsiirto järjestelmistä saadaan automatisoitua. Esimerkiksi taloustiedonkeruussa ei ole manuaalisia vaiheita.

Keskusteltiin mahdollisuudesta luoda vapaaehtoinen mekanismi, jossa olisi yhteinen rakenne esimerkiksi henkilötason tietojen yhdistämiseksi yliopistojen välillä. Todettiin, että esimerkiksi yhteinen julkaisurekisteri edellyttäisi valtakunnallista tutkijarekisteriä, sillä kaikkien julkaisujen tekijöiden tietoja ei saada yliopistojen henkilörekistereistä.

Ohjausryhmä keskusteli siitä, miten suuri työ olisi viranomaisille siirrettävän tiedon kuvaus. Todettiin, että jo pelkästään opintohallinnon kuvaaminen on suuri työ ja kokonaiskuvan hahmottaminen on haasteellista etenkin suuressa korkeakoulussa, jossa on käytössä useita järjestelmiä.

3.2 OKM:n korkeakoulujen tiedonkeruukyselyn tuloksia

Hanna-Mari Puuska esitteli OKM:n yliopistoille ja ammattikorkeakouluille lokakuussa 2011 tekemän kyselyn tuloksia. Kyselyllä oli kartoitettu korkeakoulujen näkemyksiä tiedonkeruusta ja sen ohjeistuksesta tiedonkeruukäsikirjoissa. Vastauksista tehdyn yhteenvedon mukaan monien kerättävien tietojen osalta yhteismitallisuus ja vertailtavuus on heikkoa ja korkeakouluissa on hyvin eritasoisia järjestelmiä.

Ohjausryhmä merkitsi kyselyn tulokset tiedoksi ja keskusteli asiasta.

Todettiin, että ohjeistuksen täsmentäminen loputtomiin ei välttämättä toimi, vaan tarkennuksia voidaan tehdä vain tiettyyn rajaan asti. Nostettiin esille, että jos yliopistolla ei ole omaa motivaatiota kerätä jotakin tietoa, se saatetaan kerätä luotettavuudeltaan riittämättömällä tasolla. Esimerkiksi toimipistetieto on yliopistojen näkökulmasta kyseenalainen ja se voidaan ymmärtää monella tavalla. Todettiin, että tiedonkeruuhjeiden lähettäminen aikaisemmassa vaiheessa helpottaisi korkeakoulujen varautumista tiedonkeruusiin. Jotta uusi tieto voitaisiin tuottaa tiedonkeruuseen, se vaatii usein järjestelmämuutoksia ennen tiedontallentamisen aloittamista.

4 OKM:n keskustelunavaus korkeakoulujen tietohallinnon kehittämisestä ja pelisääntötyö (12:25–13 ja 14:10–14:30)

4.1 OKM:n keskustelunavaus korkeakoulujen tietohallinnon kehittämisestä ja sen saama palaute korkeakouluilta

Ohjausryhmä käsitteli OKM:n keskustelunavausmuistion korkeakouluilta saamaa palautetta. Muistio on osoitteessa

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/Korkeakoulujen_tietohallinnon_kehittaminen/Korkeakoulujen_tietohallinnon_kehittaminen.html

Palautetta oli saatu noin 20 vastaajalta (korkeakoulut ja Tilastokeskus). Vastausten perusteella tavoitteita pidettiin yleisesti hyväksyttävänä. asiat on kuitenkin ymmärretty eri tavoin: esimerkiksi XDW-tietovarasto ja tietovaranto sekoittuvat. Käsitelmän osalta yksimielisyyttä on sen kehittämistarpeesta, mutta sisällöstä annettiin erisuuntaisia kommentteja.

Ohjausryhmä merkitsi palautteen tiedoksi ja keskusteli muistiosta ja sen suhteesta pelisääntötyöhön.

Sovittiin, että saatujen kommenttien perusteella OKM:ssä työstetään seuraava versio, johon ohjausryhmän jäsenet voivat lähettää kommentteja sähköpostitse. Lisäksi käsitelmän osalta termien ja käsitteiden kääntämistä ruotsiksi, mikä helpottaisi asian käsittelyä ruotsinkielisissä korkeakouluissa.

Ohjausryhmä keskusteli Pelisääntö-ryhmän ehdotuksen suhteesta kehittämismuistioon. Pelisääntö-ryhmän ehdotus on saanut korkeakouluissa kannatusta mm. FUCIO-verkostolta, mutta korkeakoulujen johto ei ole siihen vielä sitoutunut. Toisaalta OKM:llä on tietohallintolain puitteissa velvollisuus huolehtia kokonaisuudenasolla myös korkeakoulujen vapaaehtoisen toiminnan alueen yhteentoimivuudesta, esimerkiksi siitä, että tietojen siirto hoituu tehokkaasti. Tarpeelliseksi nähtiin siis edelleen sellaisen keskustelufoorumien olemassaolo, jossa voidaan käsitellä koko tietohallinnon kokonaisuutta.

Palautteen perusteella ennen sopimusneuvotteluja tulisi laatia asiantuntijavalmistelun pohjalta tiekartta siitä, mitä tehdään ja millä aikataululla. Sen avulla olisi mahdollista sopia, miten RAKETTI-rahoitus kohdennetaan. Pitäisi myös keskustella siitä, mitä ei tehdä RAKETTI-hankeessa, vaan muualla tietohallinnon kokonaisuudessa ja mitoittaa hankekauden jälkeiset mahdolliset rakenteet järkevästi sen mukaisesti

Päätös: Ohjausryhmä päätti, että järjestetään 29.3.2012 koko päivän seminaari, jossa esitellään seuraava palautteen perusteella muokattu versio muistiosta.

Pelisääntö-ryhmä on saanut työnsä valmiiksi ja luovuttanut RAKETTI-ohjausryhmälle toimeksiantonsa mukaisesti loppuraportin vuoden 2011 loppuun mennessä. Raportti on julkaistu verkossa osoitteessa http://raketti.csc.fi/pelisaanto/dokumentit/loppuraportti_final

Edellisessä kohdassa keskusteltiin pelisääntötyön suhteesta OKM:n keskustelun avaukseen korkeakoulujen tietohallinnon kehittämistä.

Kahvitauko 14:30–14:45

5 TUTKI-osahanke (14:45–15:30)

Ohjausryhmä oli marraskuun 2011 kokouksessa päättänyt, että TUTKI-osahankkeen organisointiasiaa edistetään.

Juha Haataja esitteli OKM:n ehdotusta TUTKI-osahankkeen tavoitteista ja tehtävistä. Ehdotus oli lähetetty ohjausryhmälle kokouskutsun liitteenä. OKM:n näkökulmasta Tutkimuksen tietoaineistot (TTA) -hanke, VIRTA-projekti ja TUTKI-osahanke yhdessä muodostavat tutkimukseen liittyvän kokonaisuuden. TUTKI-osahankkeen painopisteitä ehdotuksessa ovat tutkimuksen tietopohjan käsitelmäärittelyt sekä tietoarkkitehtuuri. Ohjausryhmän ehdotetaan koostuvan yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, OKM:n, CSC:n ja Suomen Akatemian edustajista. Ohjausryhmän tehtävänä on ohjata ja varsinainen työ tehdään työryhmissä. Esitetään, että nimitettävän ohjausryhmän toimikausi kestää vuoden 2014 loppuun asti. Todettiin, että hankkeeseen on varattu resursseja työn tekemiseksi.

Ohjausryhmä keskusteli ehdotuksesta. Todettiin, että ehdotuksessa ei ole konkretisoitu tarkasti tehtävää, mutta toisaalta jos tehtävät määritellään tarkkaan, ei ryhmälle jää tilaa rajata niitä itse. Nostettiin esille, että jos tavoitteena on tutkimuskentän yhtenäistäminen, ehdotuksessa on siihen nähden vähän tahoja edustettuna. Toisaalta ryhmällä voisi olla mandaatti kutsua asiantuntijoita (esim. tutkimusrahoittajat, sektoritutkimuslaitokset). Keskusteltiin myös TUTKIn liittymistä muihin alueisiin (esim. henkilöstö- ja taloushallinto) sekä aiemmin tehtyyn työhön (esim. JURE). Todettiin, että tarkoituksena ei ole määritellä uusia prosesseja tutkimuksen näkökulmasta, vaan hyödynnetään jo olemassa olevia talous- ja henkilöhallinnon prosesseja. Sovittiin, että lisätään TUTKI-kuvauksen taustalukuun maininta aiemmin tehdystä työstä.

Todettiin, että ohjausryhmään tarvitaan tutkimusvararehtoreita sekä tutkimushallinnon edustajia. Korkeakoulujen johdon toive on ollut, että mukana on myös tutkijoita, jotka tuntevat käytännön tilanteen. Ohjausryhmään toivottiin kahta edustajaa ammattikorkeakouluista ehdotetun yhden sijaan, sillä esim. ammattikorkeakoulujen rakennemuutoksen myötä TKI painottuu niissä entistä enemmän. Hyväksyttiin ehdotus, mutta todettiin, että tällöin yliopistopedagogien määrän tulisi olla vähintään 5-6.

Sovittiin, että tehdään keskustelun pohjalta uusi versio toimeksiannosta ja sekä valtuutetaan CSC laatimaan ehdotuksen ohjausryhmän kokoonpanosta. Järjestetään sähköpostikokous asiasta kohtuullisen nopeasti. Ehdotuksia jäsenistä voi toimittaa Tuija Raaskalle ja Juha Haatajalle.

Päätös: Valtuutetaan CSC yhteistyössä OKM:n kanssa jatkamaan uuden ohjausryhmän kokoonpanon valmistelua ja tehdään ohjausryhmän kokoonpanoa sekä päivitetyn toimeksiannon hyväksymistä koskevat päätökset sähköpostitse.

6 OPI-osahanke (15:30 – 15:50)

6.1 Kansallisten opetustoimipalveluiden tietomallin vaatimukset korkeakoulujen tietomallille

Seppo Ränniranta (OPH) esitteli kansallista opetustoimen tietomallia. Taustalla on ajatus XDW-tietomallin sekä KSHJ:n ja oppijan palvelukokonaisuuden tarpeisiin kehitetyn ”oppijan tietomallin” yhteentoimivuuden varmistamisesta. Tietomallien kehittämisessä tulee huomioida eri koulutussektoreiden näkökulma: sektori-kohtaiset mallit tuovat vaatimuksia kansalliselle mallille, mutta se ei välttämättä tarkoita tarkkuustason karkeistamista.

Ohjausryhmä keskusteli aiheesta. Pidettiin tärkeänä huolehtia siitä, että syntyy tietomalli, jossa on yhteisiä osia ja sillä sektori-kohtaisia laajennuksia. Tämä vaatii sekä osaamista että resursseja asiaan.

6.2 OPI-osahankkeen ajankohtaiset asiat

OPI-ohjausryhmän puheenjohtaja Sami Hautakangas (TaY) esitteli käsitteiden hallintamallia, jolla varmistet-

taisiin se, että eri hankkeissa yhtä aikaa tehty käsitteistö työ muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden.

Ohjausryhmä merkitsi asian tiedoksi.

7 Tietohallinnon ryhmän perustaminen osaksi hanketta (15:50 – 16:30)

7.1 Tietohallinnon ohjausryhmä

Edellisessä ohjausryhmän kokouksessa päätettiin, että CSC käynnistää tietohallinto- ohjausryhmän valmistelun yliopistojen tietohallintojohtajien verkoston FUCIO aloitteesta. FUCIO:n piirissä nähtiin, että hankkeen edetessä ei ollut enää riittävää, että substanssiryhmissä oli kussakin tietohallinnon edustus, vaan ehdotettiin tiiviimpää yhteistyötä. Tuija Raaska esitteli ehdotuksen tietohallinnon ohjausryhmän toimeksiannosta ja kokoonpanosta. Ehdotuksessa esitettiin ryhmän tehtäviksi

- käytännön tasolla työstää tietojen yhteentoimivuutta korkeakoulujen omien ja yhteisten tietojärjestelmien ja korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon (VIRTA) kesken
- yhteistyössä OKM:n kanssa seurata, ennakoida ja vaikuttaa korkeakouluihin kohdistuviin (tietohallinnollisiin) vaatimuksiin
- sekä VIRTA-projektin ohjaaminen

Tuija Raaska kertoi, että sekä korkeakoulujen tietohallintojohtajien verkostot FUCIO ja AAPA ovat molemmat käsitelleet ehdotusta työvaliokunnan kokouksessa ja ehdottaneet edustajiaan Tietohallinto-ohjausryhmään.

Päätös: Nimitettiin tietohallinnon ohjausryhmä ehdotuksen mukaisesti. Tietohallinnon ohjausryhmä täydennettynä Tilastokeskuksen edustajalla toimii VIRTA-projektin ohjausryhmänä.

7.2 Korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto ja viranomaistietovirrat (VIRTA-projekti)

Ilmari Hyvönen esitteli VIRTA-projektin projektisuunnitelmaluonnosta. Luonnos on luettavissa sivuilta <http://www.csc.fi/virta>. Edellytyksenä tietovarannon toteuttamiselle on parhaillaan työn alla olevan lakiesityksen läpimeno. Lakiesitys saadaan valmiiksi maaliskuussa. Joka tapauksessa tietovarannon toteuttaminen tulee vaatimaan paljon sopimista ja vastuiden määrittelyä yli 40 organisaation kesken.

Projektin tuloksena syntyvä tietovaranto on tietojärjestelmä, jossa korkeakoulut säilyttävät kopiota osasta opiskelijarekisteriensä ja muiden henkilörekisteriensä tietosisällöstä. Tietovaranto ei muodosta korkeakoulujen omista henkilörekistereistä loogisesti erillistä henkilörekisteriä, ja korkeakoulut toimivat kukin rekisterinpitäjänä oman tietovarannossa säilytetyn tietosisältönsä osalta. Tietovarantoon tallennetaan tutkintotietoja sekä opintosuorituksia ja niiden arvosanoja koskevia tietoja. Lisäksi tietovarantoon tallennetaan opiskelijatiedot eli tiedot henkilöistä ja heidän opiskeluoikeuksistaan sekä ilmoittautumisestaan läsnä- tai poissaolevaksi opiskelijaksi. Tietovaranto otetaan korkeakouluissa käyttöön viimeistään vuoden 2014 alussa.

Työ aloitetaan opintoihin liittyvien tietojen osalta, mutta samalla mahdollistetaan, että tulevaisuudessa voidaan sopia tallennettavaksi muutakin esim. tutkimukseen liittyviä tietoja. tietojen tietovaranto.

Päätös: Ohjausryhmä merkitsi projektin käynnistymisen tiedoksi.

8 Seuraavat kokoukset

Seuraavien kokousten ajankohdiksi on sovittu:

- 5.6.2012 klo 12–16 (OKM, kh. Kalevala, Meritullink. 10)
- 11.9.2012 klo 12–16 (OKM, kh. Kalevala, Meritullink. 10)
- 20.11.2012 klo 12–16 (OKM, kh. Kalevala, Meritullink. 10)